

МЕТАФИЗИЧЕСКОТО МИСЛЕНЕ КАТО ТРАНСЦЕНДЕНЦИЯ

Д-р Георги Донев

Българска академия на науките

Резюме. Целта на статията е да обоснове генезиса на съзнанието и самосъзнанието чрез метафизическото мислене. Метафизическото мислене е експлицирано като трансценденция, която а priori определя всеки възможен обект на съзнанието. В този смисъл метафизическото мислене определя а priori единството на съществуването. Съществуването се експлицира като единство на интерпретативните модели на съзнанието. По този начин метафизическото мислене се разглежда като функция на трансцендентното единство, което е априорната истина за генезиса на съзнанието. Логическото отношение между метафизическото мислене и съзнанието се изразява чрез асиметрична импликация. По този начин съществуването в езика на съзнанието се феноменологизира. Така възниква онтологичното разбиране на съществуването. В този смисъл метафизическото мислене определя трансценденталната форма на съзнанието и онтологичната форма на съществуването.

Ключови думи: трансценденция; трансцендентна функция; метафизическо мислене; трансцендентално съзнание; феноменологизация на съществуването; онтологична синтеза

Целта на статията е да аргументира допустимостта на тезата, че е възможно на трансцендентна рационална експликация на рационалния език на съзнанието и самосъзнанието. Обосноваването на тезата разкрива логическия генезис на истината на възможните интерпретации на съзнанието. Истината на съзнанието се определя от априорната логическа форма на метафизическото мислене, което е еквивалентно на трансцендентна функция.

Метафизическото мислене е трансцендентна функция на мислене, която е независима от логико-гносеологическата система на съзнанието и която детерминира обектната форма на мисленето на съзнанието. Затова мисленето, разбирано като познание, се интерпретира чрез трансцендентална онтология, т.е. онтология, чийто език е семантично отворен, тъй като е конституиран от предобектна мисловна функция. Това означава, че обектността на познанието

не може да бъде дедуцирана от трансцендентна обектност на съществуване, чийто критерий за допустимост е формалнологическото класическо обосноваване на тъждеството на съществуването и мисленето в структурата на съзнанието.

В този смисъл метафизическото мислене на съществуването не може да бъде описано със закона за тъждеството на класическата логика и обектността на мисленето във формата на съзнание. Трансцендентността на мисленето е битие, което е битие, различно от мисленето на съществуването във формата на трансцендентен обект.

Първата форма на мисленето е смислово генериращ акт на принципно отворена езикова семантика, докато втората форма на мислене познавателно интерпретира принципната априорна семантична затвореност на метафизическия език. Метафизичният затворен семантичен език се получава от неоправданата екстраполация на законите на класическата логика от равнището на съзнанието, или от обектната интерпретация на мисленето, върху трансцендентен предгносеологически субстанциален обект.

Тази екстраполация не експлицира трансцендентната форма на мисленето, защото я свежда до логическите закони на метафизическия език, който описва трансцендентната обектност. В този смисъл, от гледна точка на логиката на обектния език, не съществува разлика между предметната обектност на метафизиката и гносеологическия и онтичен обект на съзнанието.

Предобектната функция на трансцендентното мислене може да се осъществи чрез обосноваването на неговата независимост от логическите закони на езика на съзнанието, който описва трансцендентната обектност (вж. Plato 1990, 39 – 115). Това е един от елементите на метода, който показва ограничаването на езика на съзнанието и рационалната експликация на трансцендентното мислене.

Поради неприложимостта на класическия логически закон на тъждеството към трансцендентната форма на мислене изводимостта на съществуването в езика на съзнанието чрез закона за изключеното трето също се оказва неприложима.

Трансцендентното мислене не е тъждествено на никаква форма на обектност, поради което онтологичната интерпретация на мисленето като семантика на езика на съзнанието не може да бъде изведена като следствие от съществуването на трансцендентната семантична затвореност на езика. Законът за непротиворечието на съществуването на всеки онтологичен модел се дефинира в класическата логика спрямо обектността на мисленето. В случая с метафизическата обектност на мисленето този закон обосновава необходимостта на всяка интерпретация на съществуването, която на метаниво не противоречи на предикатите на трансцендентната обектност, а на ниво съзнание няма взаимно изключващи се предикати.

По този начин класическият закон за достатъчното основание може да се разглежда като логическа форма на принадлежността на онтичната форма на съществуване към трансцендентната обектност на съществуване. Това означава, че априорната семантична затвореност на метафизическия език определя всички възможни интерпретативни форми на обектния език. Но метафизическата затвореност на обектния език поражда противоречия, защото в рамките на класическата логика няма ограничения за приложението на понятието съществуване към формата на обектността – мисленето на трансцендентната обектност и обектността на съзнанието.

Затова на равнището на метафизическата обектност е допустимо формулирането на самореферентно твърдение за съществуването на трансцендентната обектност. Това твърдение е противоречиво и поражда критика към претенциите за универсалност на езика на класическата логика, който е детерминиран от допускането на съществуването на универсална трансцендентна форма на обектност на мисленето.

Следователно, за да се запази значението на класическата логика, е необходимо да се ограничи сферата на нейната приложение. Ограничението би елиминирало противоречивостта, която възниква от безкритичното приложение на класическата логика, и би гарантирало нейното аналитична функция в относително затворени семантични области.

Формалното противоречие, констатирано от класическата логика, е семантично, породено от мисленето на трансцендентната форма на съществуването на обект. Следователно, за да се елиминира противоречивостта, констатирана от класическия логически език, е необходимо преодоляване на семантичната обектна затвореност на метафизическия език. От друга страна, метафизическата определеност на съществуването трябва да се запази, защото обектността не генерира смисъл на онтологичната интерпретация на мисленето.

Тези условия могат да бъдат реализирани, ако отпадне трансцендентната обектност на мисленето и обектността на мисленето в структурата на съзнанието се детерминира от трансцендентната безобектност на мисленето, която логически а priori определя истината на съществуването. За преодоляването на тезата за универсалната обектност на мисленето е необходимо рационално разширяване на класическия обектен език на съзнанието.

Това разширение се изразява чрез независимостта на трансцендентното безобектно мислене от класическите логически закони. Метафизическото мислене е трансцендентна априорна функция, която експлицира предобектната езикова възможност за обектното обосноваване на съществуването в езика на съзнанието. По този начин семантичната затвореност на трансцендентния език отпада и метафизическото мислене ограничава приложението на езика на класическата логика до онтологичната интерпретация на мисленето в системата на съзнанието.

В този смисъл трансцендентната функция на мисленето определя а priori и непротиворечивата област на съществуването на възможните обекти на съзнанието, към които е приложима класическата логика. Обектът на мисленето е логически непротиворечив само при условие че е проявено трансцендентното езиково основание на неговия генезис. Именно след проявяването на безобектността на трансцендентното мислене възниква логическата възможност за пораждаването на обекта на мисленето на съзнанието и съответно превръщането му в обект на познанието.

В този смисъл метафизическото мислене явява обекта и определя понятието съществуване на обектността на съзнанието. От това следва, че класическият логически език се прилага само към съществуването на проявения в езика обект. В този смисъл обектът е езиково явление и неговата онтологична интерпретация се определя от априорната непротиворечивост на трансцендентното мислене. Така се изяснява невъзможността за обосноваването на непротиворечивостта на трансцендентното мислене чрез логическата форма на съществуване в границите на класическата логика, тъй като за трансцендентното мислене не може да бъде формулирано самореферентно твърдение, както е в случая с трансцендентната обектност на мисленето. Проявеният обект е феномен, поради което феноменологизираното дефиниране на понятието съществуване е следствие на метафизическото мислене.

По този начин се установява, че съществува логическа асиметрия между трансцендентното мислене и феноменологизирания обект. При аргументирането на съществуването на обектността в нефеноменологизираното мислене се използва класическият закон за противоречието, приложен към трансцендентната обектност на мисленето.

Асиметрията на импликацията между трансцендентно мислене и съществуването във формата на феноменологизиран обект елиминира приложението на класическия закон за противоречието, който обосновава субстанциалната форма на обектното съществуване чрез закона за изключеното трето. В този смисъл съществуването на трансцендентен обект не може да бъде определено като логически инвариант за аргументирането на метафизическото мислене. Това означава, че противоречивостта на субстанциалното обектно съществуване се преодолява чрез феноменологизирането на обектността в структурата на съзнанието.

В този смисъл законът на класическата логика за противоречието се прилага само към априори експлицираното феноменологично съществуване на обект за елиминирането на възможни противоречиви предикати при неговия анализ. Законът за изключеното трето трябва да се разбира като извеждане на противоречие, при положение че не се експлицира феноменологизираната форма на съществуване на обекта.

Законът за тъждеството означава, че в процеса на интерпретацията в езика на съзнанието обектът остава винаги тъждествен на феноменологизирано

ограниченото понятие „съществуване“. Законът за достатъчното логическо основание за съществуване означава, че от феноменологизираното съществуване а priori е елиминирана възможността за възникване на противоречие на обектното мислене в структурата на съзнанието.

Преодоляването на трансцендентното обектно основание на класическата логика води до преосмисляне на абстрактното понятие съществуване, което е твърдествено на обектната непротиворечивост на мисленето. Основната корекция на абстрактното понятие съществуване е в това, че неговата логическа коректност се основава на предобектната трансцендентна форма на метафизическото мислене. Това води до преосмисляне на интерпретацията на законите на класическата логика и до опровержение на достатъчността на логическото обектно, трансцендентно обосноваване на съществуването, което е основа за онтичното интерпретиране на мисленето на съзнанието.

От гледна точка на метафизическото мислене се оказва, че понятието за обектно съществуване съвсем не е очевидно и елементарно, за да бъде положено в основата на логическото формализиране на мисленето във формата на съзнание. Именно предпоставката за елементарността на „съществуването“ води до семантичната затвореност на метафизическия език и неговата иманентна противоречивост, констатирана от класическия логически език, който описва обектното мислене. На това допускане не са чужди и съвременни изследвания, които полагат в основата на „онтологията“ „безспорното“, в смисъл на очевидност, съществуване на първоосновни елементи: вещи, свойства и отношения, чиято комбинаторика поражда онтични, а не онтологични модели. Това допускане субстанциализира обектния език и дефеноменологизира мисленето. От това следва натурализиране на мисленето и отричане на метафизическото мислене.

„Очевидността“ на съществуването свежда философската онтология до онтични модели на научното познание. Но експликацията на трансцендентното мислене опровергава фундаменталността на съществуването и конституира обекта на съзнанието чрез възможността за възникването на обекта в структурата на езика.

По този начин се елиминира априорната трансцендентна форма на съществуване и на тази основа се интерпретират логическите операции на класическия логически език. В този смисъл метафизическото мислене трансформира обектността на мисленето във феноменологизирана форма на съществуване. Така класическата логика се релативизира към феноменологизираното съществуване и има ограничена функция за експликацията на генезиса на обектността на мисленето.

Като предобектна трансцендентна функция на мислене, метафизическият език е форма на безсубектна логика. В този смисъл тя е основание на обектността на мисленето в езика на съзнанието. Метафизическото мислене обос-

новава възможността за съществуването на обекта във феноменологизирана форма, единствено в която той може да бъде експлициран в езика на съзнанието.

Метафизическото безсубектно мислене поражда съществуването като езиково присъствие на обекта в съзнанието. Именно априорната непротиворечивост на трансцендентното мислене определя истинността на съществуването. В този смисъл онтологията е еквивалентна на логическата възможност за съществуване на феномена. Онтологичната истина е истината на породеното в езика понятие съществуване.

Всеки конкретен обект, който интерпретира понятието съществуване, е непротиворечив. Затова конкретните онтологични модели на съществуването са взаимно непротиворечиви. В съвременните изследвания по методология на научното познание има противопоставяне на конкретни онтологични модели, като се търсят варианти за тяхната синтеза. Логическо противоречие между конкретни интерпретации на обектното съществуване може да има само от позицията на метафизически не проявената форма на обектно мислене. Така нареченото онтологично противоречие е псевдопротиворечие, защото самото конституиране на съществуването на обектността в езика е непротиворечиво а priori определено от метафизическото мислене.

Противоречие в обектния език може да съществува само ако съществуването на обектността е формализирано от класическата логика като описание на трансцендентната обектност на мисленето. Но метафизическото мислене изключва тази възможност. Наличието на противоречия в частнонаучните онтични модели показва субстанциализация на съществуването. Така не може да бъде изяснена метафизическата възможност за съществуване.

Непосредственото възприемане на съществуването не е възможно, затова и логическото описание на такава обектност се оказва противоречиво, а изследваният обект се оказва гносеологически отчужден (вж. Hegel 1969, 89 – 206). Отчуждението разрушава структурата на езика на съзнанието. В този смисъл отчуждението се основава на определянето на съществуването във формата на трансцендентната обектност на мисленето.

Езиковото единство на интерпретациите на съзнанието може да се експлицира, ако към научните модели се прилага метафизическото изискване за ограничението на езика на класическата логика и обосноваване принадлежността на всяка интерпретация към логическата форма на априорен предикат. Тези изисквания към класическия език а priori елиминират възможността за възникването на онтични противоречия, защото се елиминира трансцендентното съществуване и екстраполацията на този тип съществуване като основа за логическото извеждане на конкретен онтичен обект.

В този смисъл синтезата на интерпретациите на съществуването не се разглежда като резултат на свързването на противоречиви твърдения, които

разширяват познанието, а като принадлежност към феноменологизираната форма на съществуване. В този смисъл метафизическото мислене реконструира класическата логика така, че нейният формален апарат не само да констатира противоречия, а а priori да се прилага към обекта на съзнанието по методологически начин, който елиминира възможността за възникване на противоречия.

От тази гледна точка, не е възможна синтеза на противоречия, която да разширява познанието. Метафизическото мислене априори елиминира противоречивостта на понятието съществуване, затова не следва да се говори за синтеза на противоречиви твърдения.

Тезата за съществуването на синтеза на противоречия, и то във формата на методологическо изискване за разширяването на знанието, може да бъде формулирана само на нивото на съзнанието, което е детерминирано изцяло аналитично от трансцендентната обектност на мисленето. Това е така, защото синтезата на противоречивите модели на съществуването трябва да експлицира априорна за съзнанието завършена синтеза на трансцендентната обектност на мисленето.

Синтезата на онтологичните модели е възможна след проявяването на непротиворечивостта на съществуването в обектния език на мисленето. Онтологичните модели принадлежат на феноменологизираното съществуване и именно тази логическа езикова принадлежност определя истинността на тяхното съществуване.

Априорната онтологична синтеза е еквивалентна на априорната експликация на понятието съществуване чрез метафизическото мислене. В този смисъл онтологичната синтеза не е обединение на конкретни онтологични модели, а априорно условие на логическия език за елиминиране на противоречивостта на обектния език. Принадлежността към така определената онтологична синтеза дава възможност за съпоставимост по истинност на съществуване на конкретните онтологични модели. Логическото основание е феноменологизираното съществуване, което преодолява трансцендентната семантична затвореност на обектния език. В този смисъл феноменологичната синтеза остава семантично отворена и непротиворечива.

Кант показва в системата на трансценденталната логика трансформирането на трансцендентната обектност на класическото логическо мислене във феноменологизирана форма на съществуване. В математическите антиномии са формулирани противоречивите твърдения, а тяхното преодоляване се анализира чрез логическа десубстанциализация на трансцендентната обектност на мисленето и феноменологизацията на съществуването в логическата структура на езика (вж. Kant 1967, 521 – 534).

По този начин действието на класическата логика се ограничава, като тя не конституира мисленето, а се прилага като аналитична логическа форма към

априорно обоснованата, според трансценденталните условия за съществуване, обектност. Трансценденталната синтеза е независима от трансцендентно-обектната идея за съществуване, като съхранява непротиворечивата форма на обектността. Така езикът на трансценденталната логика е форма на мисленето, която феноменологизира съществуването. Но Кант не обосновава тезата, че езикът на класическата логика е подструктура на трансценденталната логика. Аргументирането на тази теза определя сферата на приложение на класическата логика в построяването на онтологичните модели.

В този смисъл класическата логика се релативизира, а формулираните чрез нея противоречия са недопустими след експликацията на нейната функция в границите на метафизическото мислене. Противоречията се разрешават от трансценденталната синтеза на феноменологизираната форма на съществуване. Кант запазва трансцендентната обектност на мисленето и класическата логическа форма на неговото обосноваване именно поради неосъщественото от него езиково експлициране на генериращата функция на метафизическото мислене за феноменологизираната форма на съществуване. Следователно трансценденталните идеи на математическите антиномии не могат да имат не само конститутивна функция (както това твърди Кант), но не могат да имат и регулативна функция за трансценденталното познание.

Но независимо от това Кант разработва на базата на феноменологизираната онтология логическите основи на некласическия език. Трансценденталната логика е форма за езиково конструиране на обектността на мисленето, която преодолява противоречивостта на класическото мислене чрез елиминиране на абсолютизацията на понятието „съществуване“. В логическата система на некласическия език съществува забрана за изводимост на логическата допустимост на обектното съществуване от противоречието, което следва от абстрактното отричане на непосредствеността на съществуването. Този ограничен за класическото мислене принцип въвежда правила за конструиране на обектността, като елиминира трансцендентната обектност на мисленето.

В този смисъл некласическият логически език обектно интерпретира сепаративната отвореност на метафизическото мислене. Онтологичният обект съществува само ако е построен според конструктивните правила на некласическия език, защото този език експлицира априорната метафизическа възможност за елиминиране на противоречивостта на съществуването. Некласическият език на метафизическото мислене степенува, от гледната точка на логиката на езика, формите на съществуването на обектността, защото класическата обектност получава смисъла на непротиворечивото съществуване само в структурата на конструктивно обоснованото обектно съществуване. В този смисъл трансцендентната функция на мисленето определя трансценденталната форма на съзнанието, която експлицира онтологизацията на съществуването.

ЛИТЕРАТУРА

- КАНТ, И . 1967. *Критика на чистия разум*. София: БАН. COBISS.BG-ID – 1083198948.
- ХЕГЕЛ, Г. В. Ф. 1969. *Феноменология на духа*. София: Наука и изкуство. COBISS.BG-ID – 1068803300.
- ПЛАТОН. 1990. *Диалози*. Т. 4. София: Наука и изкуство.

REFERENCES

- KANT, I . 1967. *Kritika na chistiya razum*. Sofia: BAN. COBISS.BG-ID – 1083198948.
- HEGEL, G. V. F. 1969. *Fenomenologiya na duha*. Sofia: Nauka i izkustvo. COBISS.BG-ID – 1068803300.
- PLATO. 1990. *Dialozi*. Vol. 4. Sofia: Nauka i izkustvo.

METAPHYSICAL THINKING AS TRANSCENDENCE

Abstract. The article aims to substantiate the genesis of consciousness and self-consciousness through metaphysical thinking. Metaphysical thinking is explicated as a transcendence that a priori determines every possible object of consciousness. In this sense, metaphysical thinking determines a priori the unity of existence. Existence is explicated as a unity of the interpretive models of consciousness. Thus, metaphysical thinking is seen as a function of the transcendent unity that is the a priori truth of the consciousness' genesis. The logical relation between metaphysical thinking and consciousness is expressed by asymmetric implication. In this way, existence in the language of consciousness is phenomenologized. Thus arises the ontological understanding of existence. In this sense, metaphysical thinking determines the transcendental form of consciousness and the ontological form of existence.

Keywords: transcendence; transcendent function; metaphysical thinking; transcendental consciousness; phenomenology of existence; ontological synthesis

✉ **Dr. Georgi Donev**

ORCID iD: 0000-0002-0136-3204

Web of Science Researcher ID: G-1172-2014

Scopus ID: 57193429042

Institute of Philosophy and Sociology

Bulgarian Academy of Sciences

Sofia, Bulgaria

E-mail: donev1@abv.bg